

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske kužnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje. Vse inserate zunaj Kranjskega sprejemata le Haasenstein & Vogler na Dunaji (Wien, I., Wallfischgasse Nr. 10).

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 5.

St. 17.

V Ljubljani, 15. septembra 1889.

Leto VI.

Obseg: Naznanilo vsem udom, ki žele sadnega drevja iz družbene drevesnice. — Globoko oranje. — Ameriški ali abesinski vodnjaki. — Izkušnje z ameriškim trtami v Bizelji na Stajarskem. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Naznanilo vsem udom, ki žele sadnega drevja iz družbene drevesnice.

Na podlogi ukrepa na družbenem občnem zboru za l. 1888. dne 23. maja t. l. in z ozirom na svoj ukrep z dne 1. septembra t. l. javlja podpisani odbor vsem udom:

1. Vsak, ki ostane družabnik v l. 1890., lahko dobi sadnega drevja iz družbene drevesnice uže letošnjo jesen.

2. Ker bode podpisani odbor dajal jeseni drevja le na račun l. 1890., zato bode zvršil le one naročitve, katerim bode pridejana letnina za l. 1890. ali pa potrdilo podružničnega predsednika, da je letnina za l. 1890. plačana. Kdor si naroči drevja uže to jesen, nima pravice naročiti si ga po znižani ceni tudi spomladi l. 1890.

3. Ker mora odbor skrbeti, da dobode vsak ud iz prva določeno število petih dreves, zato bode vzprejemal to jesen izključno naročila samo na 5 dreves za vsakega uda.

4. Ker bode jeseni skoraj gotovo malo naročil, zato bode odbor poslal drevje vsakemu naročniku posebe neposredno, a stroške za pošiljanje moral bode vsak naročnik sam plačati.

5. Ako bode spomladi še dovolj drevja, imeli bodo jesenski udje naročniki še vedno pravico, da si ga kupijo po znižani ceni.

6. Udje vseh onih podružnic, katere so se izjavile, da pridrže polovico letnine kakor dosedaj za svoje namene, dobe jeseni po 5 dreves (visokodebelnih, 5 let starih, s podlogo vred 8 let starih), po 20 kr. eno. Te podružnice so: Bled, Bohinj, Boštanj, Idrija, Jesenice, Kamnik, Kostanjevica, Kranj, Logatec, Metlika, Mokronog, Postojna, Radeče, Ribnica, Senožeče, Vrhnika, Vipava in Zatičina.

7. Podružnice Brdo, Cerknica, Il. Bistrica, Ljubljanska okolica (občine na barji), Krško, Novo mesto, Radovljica in Trebnje niso še izjavile se glede letnine. Udje teh podružnic naj povprašajo pri svojem predsedniku, ali misli podružnica prihodnje leto kaj podjeti ter bi rabila polovico letnine. Če predsednik to potrdi, velja naredba št. 6. Nasproti pa bode odbor zahteval celo letnino od podružnice, in dotični udje bodo imeli pravico, dobiti po 5 dreves brezplačno.

8. Udje podružnic v Kočevji, Loži in Tržiči ter tudi oni udje ljubljanske okolice, Ljubljane in zunaj dežele, ki niso še uvrščeni v nobeno podružnico, plačali bodo l. 1890. celo letnino podpisanemu odboru in bodo imeli zato pravico dobiti po 5 dreves brezplačno.

9. Naročila za drevje spomladi vzprejemala se bodo uže sedaj, in sicer do 15. marca 1890. l. Pogoji veljajo gori navedeni, le da ni pridejati izkazila o plačani letnini za l. 1890.

10. Za spomlad ni število dreves, katero lahko en ud naroči, določeno, le kar je čez 5 dreves, je cena za

vsako drevo sicer ista, t. j. 20 kr., a posebe je plačati po 3 kr. za zavoj vsakemu drevesu.

11. Po 15. marciji l. 1890. naznanil bode odbor vsakemu naročniku, ako bode drevja zmanjkalo, za koliko mu bode število onih dreves, kar jih je čez 5 naročil, skrčil.

12. Po 15. marciji ima odbor pravico prodajati nenaročeno drevje tudi neudom po deželi po 30 kr., zunaj dežele pa po 40 kr., poleg pristojbine za zavoj.

13. Vsi udje, ki plačajo le 1 gold. letnine, morejo sicer dobiti drevja po nižani ceni, brezplačno pa ne.

14. Vsem naročilom je pridejati pristojni znesek v denarji, drugače se naročilo ne izvrši.

15. To jesen in prihodnjo spomlad dobiti bode samo jabolčnega in hruševega drevja. Pleme in vrsto onim peterim drevesom, do katerih ima vsak ud pravico, določi odbor. Kdor bode več naročil, sme si pleme in vrsto čez to število naročenega drevja izbrati. Prihodnjo zimo bode odbor izdal zapisek (katalog) v družbeni drevnici vzgojenega drevja.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1889.

Ivan Murnik s. r.,
predsednik.

Gustav Pirc s. r.,
tajnik.

Globoko oranje.

Ni dvomiti, da je povprek bolje globoko orati nego pa plitvo. Toda ljudje globoko oranje premalo cenijo. Zlasti v sedanjih slabih časih bi kazalo kmetovalcem vse poskusiti, da pomnožijo pridelke svojih zemljišč. Globoka brazda bode zmerom z ozirom na pridelek bolj ugajala nego plitva. Tega se lahko prepričamo, ako pogledamo na žita in okopavne sadije po njivah, globoko oranih. Čim globlje je orana njiva, tem lažje in hitreje morejo rastline s svojimi koreninami prodirati. Korenine imajo zopet še drobnejše koreninice, po katerih rastlina srka iz tal svoj živež. Delovanje bode olajšano, ako je zemlja globoko vzrahljana. Po tem pa lahko razumemo, zakaj rastlina tem lepše raste, čim lažje ji korenine prodirajo in se razraščajo. Krepka rastlina pa lažje prenaša vremenske in druge nezgode. Globoko orana njiva zadržuje vlago in suša jej ne škoduje tako hitro, kakor plitvo oranim. Globoko orane njive pa tudi preveliko mokroto hitreje poskrijejo v zemljo nego plitvo orane. Kedar plug globoko reže, meče spodnje plasti, na katere ni še vplival zrak, na površino. Tod se plasti razkrojijo in njih rodovitne tvarine pognoje njivo. Zatorej mora vsakemu razumniku biti jasno, da je globoko oranje koristno. Vpraša se torej, kako se to najlaže stori!

Vse rastline ne uspevajo precej v novi zemlji. Zatorej treba dobro odbirati, da začnemo s takšnimi, katerim ugaja novina. Najbolje je saditi tako zvane okopavne sadije, namreč krompir, repo, zlasti pa korenje. Korenjenje rodi izvrstno v globoko orani zemlji, ter nič ne dene, če je iz globočine na vrh vzorana zemlja še precej nerazkrojena. Tudi ogršica ljubi globoko vzorano zemljo

ter izvrstno prospeva uže v prvo. Isto velja zastran ovs. Vender ne kaže vsake njive globoko orati. Poprej treba dobro preiskati, kakšna prst se nahaja v globočini, to pa zvemo najlaže z vrtnjem in prekopavanjem. Glina, ilovica, pesek, prod itd. vse to vzorano ter na površino vrženo bi njivo le skvarilo, pa ne zboljšalo. Ilovico morejo le tam brezskrbno mešati z njivsko prstjo, koder je prst nastala iz nje. Gospodarji žganjarji sadijo mnogo krompirja, ker ga potrebujejo za izdelovanje žganjice. Z velikim haskom orjejo takšni gospodarji globoko svoje njive ter se drže sledečega kolobarja: krompir, jarina, krompir, jarina z deteljo. Pri takšnem kolobarjenji kaže njivo takoj 25—30 cm. globoko vzorati. Orje se pa jeseni za prvi krompir kar najbolj mogoče globoko, pa s plugom, kateri zemljo dobro obrača. Kajti le, če plug spodnje plasti meče na površino, hasni globoko oranje, ker zrak novo prst razkroji in stori rodovitno. Da bode oranje dobro opravljeno, svetovati je četverjad napreči. Ni se pa treba ustrašiti, ako vzorana njiva neprijetno v oči bode. Ko bode krompir pospravljen, bode tudi njiv lice prijaznejše.

Za krompirjem pride na vrsto oves tudi tam, koder sejejo sicer ječmen. Zemlja ni še za ta sadež pripravna. Za drugi krompir treba zopet jeseni enako globoko orati. Sledi pa potem jarina z deteljo. Kdor jej hoče še nekoliko pomagati, naj spravi na njivo, predno prvokrat vlači, nekoliko apna ter ga razgrne po krompirišči. Vlačenje z brano in naslednje okopavanje krompirja pomeša apno prav dobro z njivsko prstjo, in detelja prospeva izvrstno. Tako delajo v saksonskih gorenjih Lužicah in so prav zadovoljni z uspehi.

Koder pa gospodarji ne žgo žganjice in sploh po manjših gospodarstvih, ravna jo pa nekoliko drugače. Jeseni orjejo globoko. Spomladi vsejejo oves ali nasadijo krompirja. Po zimi ostane globoko vzorana njiva, kakor je bila jeseni. Nekateri raztrosijo še jeseni gnoj po vzorani njivi, kar razkrojitev na površino vzorane zemlje močno pospešuje. Na ta način dosežejo namen najhitreje. Njiva je kmalu zelo zboljšana.

Sedaj pa hočemo razjasniti drug način, po katerem je ravnati, kedar treba njive globoko orati ter tako zboljšati. Postopati je polagoma. Dežnica leze njivi skozi površino na dno in jemlje s seboj mnogo hranilnih tvarin, ki se nabirajo po spodnjih plasteh zemlje, in sicer najbolj v ilovici. Zatorej nahajamo v težki zemlji neposredno pod zgornjo plastjo še drugo plast, katera je bogato napolnjena z gnojili, po več palcev na debelo.

Ta plast postane sčasoma, ko plug nad njo reže, jako trdna. Korenine naših navadnih rastlin prejemljejo tudi vsled tega le malo hrane iz nje. Zatorej kaže globoko orati, da ta trda plast pride na površino ter se ukoristi, kakor je prav. Orje se naj v ta namen 5—8 cm. globlje nego je navada, pa vselej pred zimo. Ako smo torej letos 8 cm. globlje orali nego poprej, smemo prihodnje leto plug samo 2 cm. nižje spuščati. Tako prodiramo od leta do leta globlje v spodnje plasti, dokler ne dosežemo popolnoma svojega namena. Pri drugem načinu torej napreduje vse prav počasno. Zato priporočamo prvi način, po katerem se hitreje bližamo svojemu namenu.

Zlasti po težkih zemljiščih kaže globoko orati, in srečni uspehi ne bodo izostajali. Ako še po vrhu potrosimo apna ali laporja, dobimo veliko več in lepših pridelkov. Mnogo je še takšnih gospodarjev, kateri mislijo, da le zastoj živino mučimo z globokim oranjem, haska pa ni nobenega. Naj torej sami poskusijo, in prepričali se bodo ter zaporedoma povsodi globoko orali, koder kaže. Globoko oranje daje nam mnogo poročstva za prospevanje

vseh pridelkov, bodi leto sušno ali mokrotno. Vsak kmetovalec naj bi torej tako globoko oral, kakor dopuščajo svojstva njegovih njiv.

Ameriški ali abesinski vodnjaki.

Povsod je dobra pitna voda in sploh voda važna reč, zato je velika nepravilnost, če je pomankuje, ali če je preveč od rok. To utegne posebno čutiti kmetovalec.

Vode je sicer skoraj povsod dobiti, treba je le bolj ali manj globok vodnjak izkopati. Pri tem nas pa le nekaj straši in tudi največkrat prepreči, da ne kopljevodnjaka, in to so veliki stroški. Ker je kmetovalcu voda zelo važna reč, hočemo danes na kratko bralce seznaniti z vodnjakom, ki zelo malo stoji. Tak vodnjak je ameriški ali abesinski.

Treba mu ni drugega nego primerno dolgih cevi, ki se v zemljo tako globoko

zabijejo ali zavrtajo, da jim pride rt ali konec do vode, na vrh se postavi sesalka ali pumpa, in vodnjak je narejen. Podoba 32. kaže tak vodnjak. Cev je na podobi pretrgana, da ni treba risati vsega prostora med površjem in vodo.

Vodnjak se dela tako le:

Vzame se posebna cev, ki ima oster jeklen rt, ter se zabija v zemljo s pripravo, kakeršno kaže podoba 33. Tej cevi pridenejo se tolikokrat druge, da pridemo do potrebne globočine, koder je voda. To je seveda zelo različno; včasih zadostuje nekaj metrov, včasih pa 20, 30 in tudi po več. Ko smo privrtali do vode, pritrdi se na vrhu pumpa. Od začetka priteka umazana voda, a potem vedno bolj čista, in slednjič najboljša pitna voda.

Prednosti ameriških vodnjakov so:

1. Majhena cena, ker ni treba vodnjaka kopati.
2. Malo dela.
3. Hitrost, s katero lahko pridemo do vode, kar je posebno važno pri kakem zidanju, ali na samem i. t. d.
4. Izvrstna voda, ker je vedno filtrovana.

Omenjamo, da gosp. Andrej Druškovič v Ljubljani prevzema napravo takih vodnjakov.

Izkušnje z ameriški trtami v Bizelji na Štajarskem.

Dne 4. t. m. sem šel z deželnim in državnim poslancem gospodom profesorjem Fr. Šukljatom v Bizeljo na Štajarsko. Ta pot sva storila za se, da se prepričava, kako škodo je trtna uš tam že provzročila, posebno pa še zato, da sva videla, kako tam zasajene nepožlahtnjene in požlahtnjene ameriške trte uspevajo.

Škoda, po trtni uši provzročena, je v pravem pomenu besede strašanska. Po obsegu površja nekdanjih vinogradov okolo Bizelje sodeč, pridelovali so tam ob dobrih vinskih letinah gotovo po 10 do 1200 veder vina,

letos ne bode vsega pridelka skupaj 100 veder. In to škodo učinila je trtna uš v komaj 12 letih, odkar se je tam prikazala. Po nekdanjih tako slovečih vinogradih bizeljskih raste danes koruza, ajda, detelja ali pa čisto nič!

Glede poskusenj z ameriški trtami pa je to le poročati: V Bizelji samem nahaja se poleg velike državne ameriške trtnice in poleg velikega državnega ameriškega vinograda, v katerem pa le les (ključe, reznice) pridelujejo, še $\frac{1}{4}$ orala državnega poskusnega ameriškega vinograda.

Ta vinograd je v prav ugodni jugovzhodni legi, toda na prav slabem pustem, belem laporastem svetu, na katerem je tudi prej bil vinograd, a ga je trtna uš uničila. Vrste ameriških trt kakor: solonis, riparija, jorkmadejra, menjujejo se tako z vrstami požlahtnjenih ameriških trt, da sledijo za dvema vrstama nepožlahtnjenih ameriških trt vedno dve vrsti z domačimi sortami požlahtnjenih. Žlahtnili so na razne načine. Požlahtnili so namreč ameriške trte v trtnici ter požlahtnjene presadile v vinograd; požlahtnili so ključe, reznice v roki ter jih takoj v vinograd vsadili; požlahtnili so pogrobane mladike sosednih ameriških vrst.

Požlahtnjevali so ameriške trte tudi zeleneče, in sicer majnika meseca. Po poslednjem načinu požlahtnili so posebno zagrobane ameriške trte. No, in kakšen je vinograd danes po šestih letih? Ameriške, čisto nič požlahtnjene trte rastejo tako bujno, kakor more le hmelj pod najboljšimi pogoji. Najčvrsteje rasteta solonis in riparija, nekoliko slabotnejše jorkmadejra. Takoj zraven teh ameriških trt zasajene požlahtnjene ameriške trte ne kažejo na nadzemljskem, torej evropskem delu niti približne take bujne rašče. Tega pa tudi nikakor zahtevati ni, kajti kaj početi, s trtami take strašanske rašče, da jim niti koli, kakeršne za hmelj uporabljajo skoraj uže ne zadostujejo?

Požlahtnjene ameriške trte so v rašči popolnoma take, kakeršnih smo bili vajeni v prejšnjih časih, ko trtne uši nismo še poznali, po novih, brez vsega gnoja na pustem svetu zasajenih vinogradih videti. Da bi poginile, so prekreple, za čvrsto rast in rod pa preslabotne. Le tam, koder je svet nekoliko boljši — kar se takoj po črnikasti barvi spozna — so trte v Bizelji čvrstejše, rodijo dobro, stare so pa že 6 let. Istinito bujno rastejo in močno rodijo le lansko leto zelene požlahtnjene grebenice, katere so pa z maternimi rastlinami pod zemljo še v zvezi.

Praktičen, izkušen opazovalec poskusnega ameriškega vinograda v Bizelji govori lahko tako le: Ameriška trta raste tudi na slabem, pustem svetu jako bujno; na ameriško trto natakem svetu cepljena evropska trta ne prevzame bujne rašče ameriške trte niti približne — kar, kakor že enkrat rečeno, niti potrebno ni — vendar se pa vzdrži in raste vsaj tako čvrsto, kakor bi na istem svetu evropska trta na svojih koreninah brez trtne uši rasla.

Ako hočemo torej, da nam bodo na ameriške trte cepljene domače sorte dobro rodile, moramo jim gnojiti, to že celo na slabem svetu. No, gnojiti so pa morali na slabem svetu trtam tudi prej, ko trtne uši ni še bilo. Po dosti krajih na Štajarskem, Kranjskem itd. bi morale vinogradarstvo tudi brez trtne uši nehati — zaradi pomanjkanja redilnih snovi v zemlji in zaradi gnoja, s katerim bi jih nadomestili. Izkušnja v Bizelji uči do dobrega, da je v bodočnosti obstanek vinarstva najbolj od ameriške trte odvisen, ker ona našo domačo trto vzdržuje, potem pa od gnoja, kateri dela na ameriško trto požlahtnjeno evropsko rodovito ter jo rodovito obdrži.

Brez gnoja ne koristi nam ameriška trta nič razen v prav dobrem, po naravi gnojnem svetu. V bodočnosti bomo torej morali prilično malo

vinograda gojiti, pa teža močno gnojiti, sploh prav pridno intenzivno obdelovati. Znano pa je, da se na enem oralu prav dobro obdelanega vinograda lahko ravno toliko vina pridela, kolikor na treh oralih slabo obdelanega, posebno ne gnojenega.

O opazovanji poskusnega ameriškega vinograda v Bizelji še nekaj.

O jorkmadejri pravijo, da je le v gotovih, namreč dobrih, močnih zemljah trtna uš ne uniči, in da v takem svetu tudi dobro rodi brez vse požlahtnitve. No v Bizelji so šestletne jorkmadejre prav čvrste, — dasi nikakor tako, kakor solonis ali pa riparija, polne so pa tudi sicer majhnih, pa vendar debelozgodnih in kakor med sladkih grozdov. Tako se obnaša jorkmadejra v jako slabem svetu, pri veliki obilici uši po koreninah. V dobrem svetu in osobito ob primerni gnojitvi uspevala bode torej vkljub uši brez vsega dvoma prav dobro. Vipavci, kateri so prošlo leto samo iz Bizelja 22.000 sajenic jorkmadejre naročili, pogodili so torej prav, osobito ako jih bodo v močne, soldanaste (laporaste) lege sadili.

Opazovanje v Bizelji poučilo me je pa še o tem le: Čim bolj človek ameriške trte presaja, tem slabše so. V trtnici vzgojene požlahtnjene ameriške trte ne rastejo, v vinograd presajene, nikdar tako dobro, kakor pa takoj na stalno mesto v vinograd vsajene in šele tam zeleneče požlahtnjene trte. Zelena požlahtnitev, zvršena v meseci maji, je odločno najboljša. Najčvrstejše požlahtnitve dosežeš na ripariji, slabše že na jorkmadejri, najslabše na solonis. Opazovanje poskusnega ameriškega vinograda v Bizelji poučilo me je tudi do dobrega, da nikakor ni dvomiti o našem vinogradarstvu, da se ohrani, toda treba je pravega razuma in vztrajnosti.

R. Dolenc.

Razne reči.

— **Hlajenje kleti.** Pri prezračevanju kleti se mnogokaj zakrivi. Namen je le, da klet ohranimo hladno in suho, večkrat se pa vsled občne zmote baš nasprotno doseže, klet postane namreč topla in mokra. Hladilni prostor se sme le tedaj prezračevati, kadar je vnanji zrak hladnejši ali vsaj ne mnogo toplejši nego notranji. Kolikor gorkejši je zrak, toliko več vlage ima v sebi, tem mrzlejši postane, tem bolj se ta vlaga zgosti in sesede. Če hladilno klet gorkega dne prezračujemo, zdi se nam vnanji zrak, dokler vleče v klet, hladan, a kadar jo napolni, shladi ga šele notranji zrak, s katerim se pomeša, prav do dobra, vlaga se zgosti, sesede, in kmalu teče po stenah, klet postane zaradi tega vlažna in kmalu tudi zaduhla. Da se temu izognemo, moramo okna le po noči odpirati, in sicer, kolikor mogoče, pozno. Ni se bati, da je ponočni zrak škodljiv, ravno tako čist je kakor opoludanski in mnogo bolj suh. Predno vzide solnce, moramo okna zapreti, in po dnevi naj bodo zaprta in zagrnena. Če je zrak v kleti vlažen, lahko ga usušimo, če ravno kuhanega apna v odprti posodi vanjo postavimo, kajti tako apno močno vlago na se vleče.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 125. Blagovolite v prihodnjem listu prijaviti, kaj pomeni izraz „strugotine“, katerega je čitati v predzadnjem „Vrtnarji“. (Dr. M. G. v T.)

Odgovor: „Strugotine“ pomeni toliko kot oblanice, nemški „Hobelspäne“.

Vprašanje 126. Moja krava je pričela pred nekaj časom scati rdečo vodo, kar je pa ponehalo, a se sedaj od novega pokazalo, in sicer veliko močneje. Sedaj pa ščije kar

samo kri in dostikrat celo strijeno. Kaj je temu vzrok in kako pomagati? (J. K. v Rovtah.)

Odgovor: Krvomočnosti*) je kriva krma. Ako krava použije veliko igličevja smrekovega, jelkovega i. t. d., ali listja hrastovega, ali če je krmljena s kislimi travami z mokrih senožeti, pokaže se ta bolezen. Bolezen traja 1 do 3 tedne, in navadno žival tudi ozdravi, kakor hitro vzroki prenehajo. Drugače pa pritiskne vranična vnetica, moči ponehajo, žival oslabi in pogine. Domače zdravilo proti krvomočnosti je kislno mleko, katerega dajate kravi po 3 do 5 litrov na dan. Ako je krava uže zelo oslabela, priporočamo Vam poklicati živinozdravnika.

Vprašanje 127. Imam še precej starega špeha, ki je pa tako žaltav ali žarek, da ni več užiten. Se li da kaj popraviti in kako? (J. Z. v G.)

Odgovor: Vzemite na vsakih pet kilogramov žaltavega špeha 2 litra vode in zgrejte toliko oboje skupaj, da zavre voda. Potem prilivajte počasi na vsakih 5 kilogramov špeha po 30 gramov angleške žveplene kisline in kuhajte to zmes še kakih 15 minut. Potem umorite kislino s stolčeno kreda in sicer vsakih 30 g kisline s 115 g krede. Čisto mast kuhajte potem še nekaj časa z vodo.

Vprašanje 128. Imam tri leta starega junca, kateremu uže tri mesece raste nekaka trda bula na kosti spodnje čeljusti. Bula je velika, kakor kaka drobna limona. Po mojem mnenju je to morska kost. Prosim, povejte mi, se li da ta bula odstraniti ali ne? (Z. P. v B. g.)

Odgovor: Iz danih pojasnil ne moremo posneti, kakšna je ta bula. Bula utegne res biti morska kost, pa ravno tako tudi jako nevarni mramor na zadnji čeljusti. Morska kost se naredi na zadnji čeljusti največ na tistem mestu, kjer otišči živino uzda ali kakova druga reč. Začenja se z oteklino, ki je trda ter se ne udaje, sega le do sebe in je nepremakljiva, pa ni vroča in je le malokdaj boleča. Morska kost jenja rasti, če odstranimo pritisk, ki jo je povzročil. Narejena bula se pa potem ne da odstraniti, živini pa tudi nič ne škoduje. Mramor na zadnji čeljusti je, če se toliko zrahlja zadnja čeljust proti zadnjemu robu, da je videti na tem mestu oteklino, ki je trda, a ne natanko omejena, večidel vrapava in boleča. Sam za se prikaže se malokdaj mramor, ampak največ gnjilo ob enem kočnikove korenine. Gnojnina predere skozi zrahljano kost in se izceja. Ako torej opazite mramorska znamenja, priporočamo Vam prav živo, obrnite se do kakega izkušenega zdravnika.

Gospodarske novice.

* **Naši čitatelji** naj ne pregledajo med današnjega lista uradnimi vestmi razglasa glede prodaje plemenske govedi in delitve ovnov frizijskega plemena.

* **Osuševanje ljubljanskega močvirja.** Deželni glavar je za prihodnji ponedeljek dne 16. t. m. sklical zastopnike vseh prizadetih krogov v razgovor, kako naj bi se razdelili osuševalni stroški, kateri, kakor je znano, znašajo okrog 1.400.000 gld., da se potem omogočijo daljnji silo nujni koraki za dejansko osuševanje, ki postaja toliko nujnejše, kolikor več se leto za letom nastajajoče škode vsled povoden na močvirji.

* **Konjska dirka na Vrhniki** dne 5. t. m. je vzlie nad vse slabemu vremenu izvrstno uspela. Dirke so se udeležili posestniki 19 konj. V prvem oddelku, t. j. pri dirki za triletne in štiriletne plemenske konje, dobili so darila nastopni gospodarji v naslednjem redu, in sicer za konje, ki so predirkali 2400 metrov dolgi pot v pristavljenem času: I. darilo 20 gld. g. Jak. Kovač, posestnik iz Male gorice (v 6 min. in 37 sek.), II. darilo 15 gld. g. Heilbronner iz Ljubljane (v

*) Krvomočen, krvomočna govore po Dolenjskem in tudi Notranjskem, kar priporočamo za olikano govorico.

7 min. 6 sek.) in III. darilo 10 gld. g. Pleško, posestnik iz Brezovice (v 7 min. 7 $\frac{1}{2}$ sek.) V drugem oddelku, t. j. pri dirki za konje brez razločka starosti in spola, dobili so darila nastopni gospodarji, in sicer za konje, ki so predirkali 2400 metrov dolgi pot v pristavljenem času: I. darilo 20 gld. g. Juvanič, posestnik v Spodnji Šiški (v 6 min. 14 sek.), II. darilo 15 gld. g. Jos. Lenarčič, posestnik na Vrhniki (v 6 min. 26 $\frac{1}{2}$ sek.) in III. darilo 10 gld. g. Heilbronner iz Ljubljane (v 6 min. 34 $\frac{1}{2}$ sek.). V prvem oddelku je prišel najslabši voznik v 8 min. in 1 $\frac{1}{2}$ sek., v drugem oddelku pa v 7 min. 51 $\frac{1}{2}$ sek. na cilj. Omeniti nam je, da ima največ in skoro vse zasluge za lepo izvršitev te dirke g. Jos. Lenarčič, veleposestnik na Vrhniki. Presojevalni odbor je bil sestavljen iz odbora vrhniške podružnice ter iz gg.: ritmajstra Ed. Hanslika, tajnika Gust. Pirca in podpredsednika kmetijski družbi Jos. Frid. Seuniga. Prepričani smo, da bo de dirka, ako se bo de vsako leto in na tak način vršila, najbolje vplivala na rejo hitro dirkajočih in zato tudi več vrednih konj.

* **Konjska dirka v Sent Jarneji**, prva velika dirka prirejena od c. kr. kmetijske družbe kranjske za vso deželo, vršila se je v sredo 11. t. m. popoldne ob najlepšem vremenu. Ljudstva se je bilo že dopoldne ob premovanju mnogo nabralo, popoldne ga je pa toliko došlo, da stotine voz in kočij po šentjarnejskih dvoriščih niso imele prostora. Reči smemo, da se je sešla v sredo v Šent Jarneji vsa zavedna dolenjska stran, in celo daljnje Kočevsko je odposlalo zastopnikov in tudi tekmovalcev k dirki. Dirkališče je bila cesta med Šent Jarnejem in med en kilometer proti Kostanjevici oddaljenim prostorom, koder so bili cilji in razsojevalni odbor ter stotine občinstva. Razsojevalni odbor je bil sestavljen iz udov konjarskega odseka, t. j. gg. dr. Rudescha (predsednika), ritmajstra Hanslika, Lenarčiča, Perdana, Pirca ter J. Fr. Seuniga, gospodje pa, s katerimi se je odsek pomnožil, bili so: deželnega nadsodišča svetnik Brunner iz Kočevja, vodja Rih. Dolenc iz Grma, posestnik Julij Dreo iz Male vasi, posestnik Kastele iz Kandije, vitez Langer iz Prajskega, grof Margheri iz Otočca, župan Poljanec iz Šent Jarneja, vitez Savinschegg iz Metlike in posestnik Wutscher iz Brezovice. K tekmovalstvu se je oglašilo 39 posestnikov s svojimi konji. Natančno ob 3. uri se je pričelo dirkanje, in sicer z naslednjimi uspehi:

V I. oddelku: „Dirka triletnih in štiriletnih kranjskih žrebcev in kobil“ dirkalo je 14 konj. Dolgost dirkališča 1000 metrov. Prvo darilo 100 gld. (državno darilo), drugo darilo 40 gld., tretje darilo 30 gld. Prvi je prišel na cilj s svojo kobilo „Mirno“ Josip Rus iz Mirne peči v 2 min. in 44 $\frac{1}{2}$ sek., drugi Ivan Dornik iz Krške vasi s svojo kobilo „Verzo“ v 2 min. 46 $\frac{3}{4}$ sek., tretji Anton Straus iz Kostanjevice s svojo kobilo „Pluto“ v 2 min. 53 $\frac{3}{4}$ sek.

V II. oddelku: „Dirka starejših kranjskih žrebcev in kobil“ dirkali so 4 konji. Dolgost dirkališča 2000 metrov, darilo prvemu 60, drugemu 40 in tretjemu 30 gold. Prvi je prišel na cilj s svojo kobilo „Filarko“ Martin Rangus iz Sela v 5 min. 59 $\frac{1}{2}$ sek., drugi Anton Straus iz Kostanjevice s svojo kobilo „Cilo“ v 6 min. in 8 $\frac{1}{2}$ sek., tretji Ivan Stih iz Malenc s kobilo „Pluto“ v 6 min. 13 $\frac{1}{2}$ sek.

V III. oddelku: „Dirka za konje brez razločka starosti in spola, tudi za valahe, ki so najmanj eno leto lastnina kranjskega posestnika“ bilo je prijavljeno 21 konj, a dirkalo je le 16 konj, ker štirje niso prišli k dirki, a eden je bil odvzeta, ker ni imel pravice dirkati, kakor se je pozneje dognalo. Dirkališče bilo je 2000 metrov dolgo darilo, prvemu 50 gld., drugemu 30 gld. in tretjemu 20 gld. Prvi je prišel na cilj s svojim valahom „Abukrezom“ Ivan Dornik iz Krške vasi v 5 minutah 12 $\frac{1}{2}$ sek., drugi Teodor Luckmann iz Šmarja s kobilo

„Almo“ v 5 min. 30 $\frac{1}{2}$ sek. (Gospod Luckmann je darilo prepustil odseku za stroške.) Tretji je prišel Ivan Sterle z valahom „Miškom“ v 5 min. 36 $\frac{1}{2}$ sek. Po dirki je tajnik Pirc pozval navzočne gospodarje, naj na podlogi te dirke urijo in vadijo konje svoje, zlasti da bodo pravilneje vozili, predsednik presojevalnega odbora gospod dr. Rudesch iz Ljubljane pa je razdelil ob četrti na 6 darila.

* **Premovanje konj** na Kranjskem se je vršilo v prvi polovici meseca septembra po običajnem načinu. Presojevalni odbor je bil sestavljen iz gg. ritmajstra Hanslika kot zastopnika žrebčarske komande v Gradi, veleposestnika Jos. Fr. Seuniga, podpredsednika kmetijske družbe, in veleposestnika Jos. Lenarčiča, oziroma pri dvojem premovanju tajnika Gustava Pirca in pri enem premovanju vodje Povšeta. Zadnji so bili zastopniki konjarskega odseka kmetijske družbe kranjske. Vršilo se je vse po naslednjem redu:

V Lescah dne 2. septembra: Konjereji so prignali dva žrebca, deset kobil z žrebeti, pet mladih brejih kobil, osemnajst dvehletnih in pet enoletnih žrebet. Premije so dobili za kobile z žrebeti: Janez Gogala iz Studenčje 40 gld., Janez Marolt iz Radolne 25 gld., Anton Zupan z Breznice 20 gld., Toma Prešeren iz Lesca 20 gld., Janez Pretnar iz Hoš in Fr. Legat iz Lesca svetinji; — za mlade kobile: Andrej Olifčič iz Gor. otoka 30 gld., Janez Fröhlich s Potoka 30 gld., Anton Žnidar iz Zgoš 15 gld., Miha Zupan in Janez Bernard, oba iz Zaspas, svetinji; — za žrebeta: A. Mršol iz Hraš 15 gld., Janez Gogala iz Hraš 10 gld., F. Walland iz Lesca 10 gld., Janez Walland iz Hlebč 10 gld., Jože Palošnik iz Podgore, Jože Vidie iz Lesca in Al. Knaf iz Mošenj svetinje; privatni darili prijatelja kmetijstvu sta dobila: Matija Marolt iz Dvorske vasi 10 gld. in Frid. Homan iz Radovljice 10 gld.

V Mengišu dne 4. septembra: Prignali so 25 kobil z žrebeti, 17 triletnih brejih kobil in 12 žrebet. Premije so dobili za kobile z žrebeti: Al. Kralj iz Loke 40 gld., Anton Tiringner iz Stražišča 25 gld., Janez Molj iz Kota 20 gld., J. Križnar iz Stražišča 20 gld., Val. Gradišek iz Trzina 15 gld., Janez Logar iz Vodie, Miha Prešeren od sv. Ambroža in Primož Kržiž iz Mengiša svetinje; — za triletne breje kobile: Jože Sršen iz Depale vasi 30 gld., Mat. Mušič iz Trzina 20 gld., Alek. Brigant iz Šenčurja 15 gld., baron Lichtenberg in Fran Jerala iz Hraš svetinji; — za žrebeta: Fran Narobe iz Trzina 10 gld., Mat. Golob iz Šenčurja 10 gld., Janez Rogelj iz Zapog 10 gld., Jože Križnar iz Komende in Janez Jenko iz Sp. Brnika svetinji.

Na Vrhniki 5. septembra: Pripeljali so k premovanju 12 kobil z žrebeti, 5 mladih kobil in 22 žrebet. Premije so dobili za kobile z žrebeti: Mar. Smuk iz Bevk 40 gld., And. Marinko iz Vnanje gorice 25 gld., Janez Gams iz Iške loka 20 gld., Julij Kanz iz Ljubljane 20 gld., Fr. Zeliškar iz Lukovice 15 gld., J. Jeraj iz Sinje gorice, Fr. Štrunkelj iz Ljubljane in Mart. Pirc iz Matene svetinje; — za mlade kobile: Janez Perko iz Bevk 30 gld., Jera Pezdir iz Brezovice 20 gld., Anton Rotar iz Podsmreke 15 gld., Jan. Jeraj iz Blatne Brezovice in Janez Jankovec iz Matene svetinji; — za žrebeta: Luka Jerala iz Samotorice 10 gld., Gabrijel Jelovšek z Vrhnike 10 gld., Marija Jelovšek z Vrhnike 10 gld., Fr. Gregurko iz Sinje gorice, Josip Lenarčič z Vrhnike in Jarnej Beer s Sapa svetinje.

V Ribnici dne 7. t. m. Darila so dobili: 1. za kobile z žrebeti: Ignacij Mrhar iz Dolenje vasi 40 gld., Bernard Kovačič iz Sodražice 25 gld., Matej Nosan iz Vinice 20 gld., Štefan Hönigman iz Srednje vasi 20 gld., Ivan Rus iz Ribnice 15 gld., Ivan Salzer iz Slovenske vasi, Matija Perz iz Srednje vasi in Ivan Fajdiga iz Sodražice vsak po eno svetinjo. 2. Za mlade kobile: Franc Oražen iz Prigorice 30 gld., Matija Krainer iz Sela 20 gld., Adolf Kren iz Gorenje Ložine 15 gld., Alojzij Bartelme iz Klinje vasi in Anton Cesar iz Rakitnice

vsak po eno svetinjo. 3. Za enoletne in dveletne žrebce: Štefan Hönigman iz Srednje vasi 10 gld., Ivan Sobec iz Horvače 10 gld., Štefan Peterlin iz velikih Poljan 10 gld., Jakob Lorenčič iz Sodražice, Matija Perz iz Kovlerjev in Josip Mrhar iz Dolenje vasi vsak po eno svetinjo.

V Trebnjem dne 9. septembra: Prignali so bili 12 kobil z žrebci, 11 mladih brejih kobil brez žrebet in 12 žrebet. Darila so dobili: Za kobile z žrebci: Terezija Zorc iz Trebnjega 40 gld., Josipina Hribar iz Velikega gabra 25 gld., major Smola iz Vinje gorice 20 gld., Anton Vrtačnik iz Novega mesta 15 gld., Anton Ubran iz Rodnega, Miha Turk iz Stare vasi in Matija Salohar iz Blata svetinje; — za mlade breje kobile: Anton Planinšek iz Mirne 30 gld., Ignacij Čepič iz Brezovice 15 gld., Ignacij Ilovcar s Temenice in Tousains vitez Fichtenau iz Novega mesta svetinji; — za žrebete: Josip Strmole iz Vira 10 gld., Anton Planinšek iz Mirne 10 gld., Josip Poh iz Mirne peči 10 gld., Julij Treo iz Male vasi, Josipina Hribar iz Velikega gabra in Fran Puchar iz Št. Vida pri Zatičini svetinje.

(Imena gospodarjev, ki so dobili darila ob premovanju v Šent Jarneji priobčimo v prihodnjem listu.)

* **Enketna komisija** ali preiskovalno poverjenišstvo za preiskavo gospodarskih odnošajev po istrskem Krasu, posebno pa za uredbo gozdnih reči v podgradskem okraju, snide se, kakor čujemo, dne 18. t. m. v Podgradu ter bode najprej preiskala stanje gozdne zadruge v tej občini, nato v jelšanski in matarijski in, kjer bode potreba, pride na lice mesta, da se osvedoči o stanju gozdov. Članovi te komisije so gospodje: vitez Guttenberg in Viljem vitez Jettmar, Ivan dr. Canciani, Slavoj Jenko, Gašper Kastelic, Seb. Pipp, dr. Laginja, predsednik, in za vsako zadrugo župan iste zadruge o stvarih, koje se tičejo nje. Nekateri kraški kraji jako žele te komisije, ker se nadejajo, da bode nasvetovala c. kr. vladi in deželnemu odboru vrlo koristnih naredeb, ki bi olahkotile življenje prebivalstvu najsiromašnejšega kraja naše Istre. Mi tega želimo od srca in se nadejamo, da se slavna vlada rada odzove opravičenim željam ljudstva!

* **Premovanje konj na Primorskem** bode 23. septembra v Pazinu, 25. septembra v Tolminu in 10. septembra v Gradiški. Premovanje se prične povsod ob 10. uri dopoldne.

* **C. kr. kmetijsko društvo v Gorici** je v nedeljo 15. t. m. dopoldne ob 11. uri imelo občni zbor v Sežani.

* **Kmetijski tečaj za učitelje ljudskih šol** bode letos na slovenskem oddelku deželne kmetijske šole v Gorici. Udeležili se ga bodo tudi slovenski in hrvatski učitelji iz Istre. Začne se dne 15. septembra in bode trajal do dne 2. oktobra. Deželni odbor je podelil deležnikom po 25 gld. podpore.

* **Načrt konjske dirke** dne 29. septembra 1889. I. ob 3. uri popoldne na društvenem dirkališču v Žalei.

A. Pričetna dirka. — Državna darila. Z enim konjem; ena vožnja po dirkališkem tiru = 1 km. Za kobile in žrebce V. konjerejskega okoliša (savinjsko plemo), starost ne čez 4 leta. Posestnik mora dokazati, da je njegov konj istinito savinjskega plemena. Vloga 1 gld.; z izgubo vloge. Najmanj 5 oglašil. I. darilo 6 zlatov, II. darilo 4 zlati, III. darilo 10 srebrnih gld., IV. darilo 5 srebrnih gld. in vsakemu po eno zastavo.

B. Dirka plemenskih konj. — Državna darila. Z enim konjem; dve vožnji po dirkališkem tiru = 2 km. Za kobile in licencirane žrebce V. konjerejskega okoliša (savinjsko plemo). O kobilah se mora dokazati, da so istinito savinjskega plemena in da so se zadnji dve leti ožrebile. Vloga 1 gld., katera se nikakor ne vrne. Najmanj 6 oglašil. I. darilo 10 zlatov, II. darilo 6 zlatov, III. darilo 4 zlati, IV. darilo 10 srebrnih gld., V. darilo 5 srebrnih gld. in vsakemu po eno zastavo.

C. Društvena dirka. — Društvena darila. Z enim konjem; dve vožnji po dirkališkem tiru = 2 km. Za konje vseh dežel in nedoločene starosti. Vloga 3 gld., katera se nikakor ne

povrne. Najmanj 6 oglašil. I. darilo 11 zlatov, II. darilo 6 zlatov, III. darilo 3 zlati, IV. darilo 2 zlati, V. darilo 5 srebrnih gld. in vsakemu po eno zastavo.

Pri dirki veljajo pravila dunajskega dirkarskega društva. Oglašila k dirki vzprejemajo se najkasneje do 28. septembra t. l. pri gospodu Francu Roblek-u v Žalei in so le takrat veljavna, ako se pri oglasilu plača tudi vloga. Posestniki morajo pri oglasilu konje natančno opisati, imenovati in na dan dirke dopoldne ob 10. uri predstaviti komisiji v Žalskem trgu. Ob enem se bode vršilo žrebanje in razdelitev trakov. Vsakeršna pojasnila o dirki daje društveno tajništvo v Žalei. Listi za sedeže na tribinah dobivajo se do opoldne 29. septembra t. l. pri gosp. Josipu Širci v Žalei; popoldne pa pri blagajnici na dirkališču.

Odbor dirkarskega društva v Žalei.

Dne 28. septembra t. l. vršilo se bode v Žalei premiranje konj za V. konjerejski okoliš.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas kranjskim ovčarjem.

C. kr. kmetijska družba kranjska bode z letošnjo državno subvencijo za izboljšanje ovčarstva nakupila nekoliko ovnov frizijskega plemena ter jih brezplačno dala takim gospodarjem, ki dokažejo v svoji prošnji, potrjeni od županstva in od cerkvenega urada, da

- a) redijo že več let precejšnje število ovac;
- b) da je njih kraj ovčarstvu posebno ugoden, in
- c) da jih je volja dobljenega ovna najmanj tri leta za plemo imeti in, kolikor umno ovčarstvo dopušča, tudi svojim sosedom ga za plemo prepuščati.

Pri oddaji ovna frizijskega plemena, katero je neprijemno več nego domače, ima posebno veliko mleka, lepo volno in je neizbirčno za krmo, dala se bode prednost tistim ovčarjem, ki dokažejo, da izdelujejo tudi ovčji sir.

Prošnje potrjene po predsedniku dotične kmetijske podružnice, je zadnji čas do 5. oktobra t. l. pri podpisani družbi vložiti.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1889.

Ivan Murnik, predsednik.

Gustav Pirc, tajnik.

Razglas.

Izvirno muricedolsko (sivo) **govedo (bike)**, nakupljeno z državno podporo, predajal bode podpisani odbor

v soboto dne 28. septembra t. l. dopoldne ob 9. uri na dvorišču gostilne pri Bavarskem dvoru v Ljubljani

in v sredo 2. oktobra t. l. dopoldne ob 9. uri na dvorišču gospoda Mir. Vičiča v Postojini.

Goved se bode prodajala dražbeno pod sledečimi pogoji:

1. Govedo se postavi na dražbo za polovico cene, katero je stala družbo, in prodaja se onemu, ki ponudi za njo največ.
2. Kdor kupi govedo, mora je precej plačati.
3. Kupec se zaveže z zaveznim listom, da vzame kupljeno govedo v varstvo svoje. Podpisani odbor ni porok v nobeni zadevi, zato naj pa vsak, ki misli kako govedo kupiti, žival še pred dražbo dobro pregleda.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1889.

Ivan Murnik, predsednik.

Gustav Pirc, tajnik.

Seja glavnega odbora dne 1. septembra 1889.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. cesarski svetnik Ivan Murnik, navzoči so bili g. podpredsednik Jos. Fr. Seunig, odborniki gg. Lenarčič, Ogorelec, Povše, Robič, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gust. Pirc.

Predsednik otvori sejo in, ker prvičkrat predseduje kot od Nj. vel. potrjen predsednik kmetijske družbe, pozove vse gg. odbornike, naj složno delujejo v prid družbi ter deželi, čemur hoče tudi on sam vse sile svoje posvetiti. Ravno tako pa pozivlje tajnika naj tudi nadalje tako vztrajno in živalno dela za družbo.

Glede porabe državne podpore za ovčarstvo ukrene glavni odbor na predlog odbornika g. Povšeta porabiti letos vso podporo za nakup frizijskih ovnov, katere dobodo zaslužni kranjski ovčarji brezplačno.

Tajnik poroča o stanju družbene drevsnice in stavi predloge, kako je postopati ob prodaji drevja letošnjo jesen. Predlogi se vzprejmo. (Dotični razglas je na čelu današnje številke.)

Odbor ukrene predlagati c. kr. kmetijskemu ministerstvu naslednje učence podkovske šole, da jim podeli državne štipendije: Filip Božič iz Vipave, Jože Peterlin z Vidma, Marko Volk iz Polja, Jakob Trček iz Borovnice in Janez Dovjak z Dobrove.

Glede državne kmetijske razstave l. 1890. na Dunaji ukrene glavni odbor primerne naredbe.

Odbor ukrene podpirati prošnjo občine Zgornji Tuhinj, da se ji dovolijo živinski semnji.

Kranjska hranilnica odbije prošnjo odbora, da bi dala v najem strelski vrt. To vzame glavni odbor na znanje.

Vsled dopisa vipavske podružnice z dne 14. avgusta t. l. ukrene glavni odbor skrbeti, da dobodo vipavski vinarji prihodnje leto zadosti modre galice, in sicer ubožnejši po nižani ceni, oziroma brezplačno, drugi pa po fabriški ceni. Na predlog odbornika g. Povšeta izkušal bode glavni odbor tako urediti, da bode plačati naročeno galico šele po trgatvi.

Vsled prošnje vrhpoljskega županstva, predložene od deželnega odbora, da se nemreč podeli staremu poslu nagrada, ukrene glavni odbor prošnjo podpirati, ob enem pa ukrene na predlog tajnikov, da se zopet uvedejo na Kranjskem darila za pridne posle, ki služijo mnogo let enemu gospodarju. Za l. 1889. misli glavni odbor preskrbeti 10 daril po 10 gld., ki naj se razdele takim poslom slovesno ob priliki kaknega kmetijskega predavanja ali ob priliki podružničnega občnega zbora.

Poziv c. kr. kmetijskega ministerstva glede izpremembe vodnega zakona se izroči v poročilo odborniku g. Povšetu.

Za nove ude se vzprejmejo:

Globočnik Franc, posestnik na Dobravi; Marešič Franc, posestnik v Kostanjevici; Kuntarič Janez, posestnik in gostilničar v Kostanjevici; Colarič Martin, posestnik pri sv. Križu; Šarl Janez, posestnik na Kupleniku; Mulej Josip, posestnik v Selu pri Bledu; dr. Jan Ivan, c. kr. finančne prok. koncipist v Ljubljani; dr. Volčič Edvard, c. kr. sodni pristav v Žužembregu.

✎ INSERTATE ✎

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalcu“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

Anton Kubelka

v Gross-Wisternitz pri Olomucu

proda prav ceno (60—1)

Perutnino: Plymouth Rock, Wyandotts, boritelje, Bantam, purane.

Golobe: Krofaste, malteške, rimske, favčike, indijance, gimpeljne, bagdete.

Pse: Dva velika leonberska, enega rujavega jazbecarja (psico) in eno mlado ovčarsko psico.

Prasiče: Polnokrvne prasičke od Poland China plemena.

Mlade črno belo pisane

✎ BIKE ✎

čistega oldenburškega plemena proda (59—1)

Fran Kotnik na Vrdu, pošta Vrhnika.

Pristni

logaški semenski grah

dobiti je pri (58—1)

podružnici c. kr. kmetijske družbe kranjske v Dolenjem Logatci.

Izvirno muricedolsko (sivo)

goved (bike),

nakupljene z državno podporo, prodajal bode podpisani odbor

v soboto 28. septembra t. l. dopoludne ob 9. uri na dvorišči gostilne pri Bavar-skem dvoru v Ljubljani

in v sredo 2. oktobra t. l. dopoludne ob 9. uri na dvorišči gospoda Mir. Vičiča v Postojini.

Goved se bode prodajala dražbeno pod sledečimi pogoji:

1. Govedo se postavi na dražbo za polovico cene, katero je stala družbo, in proda se onemu ki ponudi za njo največ. (55—1)

2. Kdor kupi govedo, mora je precej plačati.

3. Kupec se zaveže z zaveznim listom, da vzeme kupljeno govedo v varstvo svoje. Podpisani odbor ni porok za nobeno reč, zato naj vsak, ki misli kako govedo kupiti, žival še pred dražbo dobro pregleda.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1889.

Ivan Murnik,

predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

RAZGLAS

kranjskim ovčarjem.

C. kr. kmetijska družba kranjska bode z letošnjo državno subvencijo za zboljšanje ovčarstva nakupila nekoliko ovnov frizijskega plemena ter jih brezplačno dala takim gospodarjem, ki dokažejo v svoji prošnji, potrjeni od županstva in od cerkvenega urada, da

- a) redijo uže več let precejšnje število ovac;
- b) da je njih kraj ovčarstvu poseono ugoden, in
- c) da jih je volja, dobljenega ovna najmanj 3 leta za pleme imeti in, kolikor umno ovčarstvo dopušča, tudi svojim sosedom ga za pleme prepuščati.

Pri oddaji ovnov frizijskega plemena, katero je neprimerno večje nego domače, ima posebno veliko mleka, lepo volno in je nezibirčno za krmo, dala se bode prednost tistim ovčarjem, ki dokažejo, da izdelujejo tudi ovčji sir.

Prošnje, potrjene po predsedniku dotične kmetijske podružnice, je zadnji čas do 5. oktobra t. l. pri podpisani družbi vložiti.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1889.

Ivan Murnik,

predsednik.

(56-1)

Gustav Pirc,
tajnik.

Nobena Pšenica

rudeča Manitoba pšenica

(Manitoba-Rothweizen)

katero so za najboljšo spoznali na kolonijalni razstavi v Londonu in leta 1887. na veliki saksonski razstavi v Bautzen. Ta pšenica ima po gosp. prof. dr. Nobbe-Tharandt-u — ki je prvi večak na tem polji — 79 % kgr. teže vsak hektoliter in 47 % sposobnosti za peči, tedaj 10% več nego najboljša ogrska pšenica. Vzlic pozni setvi je zrnje tudi letos debelo in lepo. Koder so sejali to pšenico, povsod je dobro vspevala. V dokaz temu slede tukaj spričala iz raznih krajev. Gospod H. Hohage v Pungelscheldtu na Westfallenskem piše: Manitoba pšenica, katero sem lansko leto naročil se je vrlo dobro sponesla. — Gosp. W. Jeutsch na grajščini Brokočine pravi: Vspeh poskušnje z 50 kgr. Manitoba pšenice me je v vseh obzirih zadovoljil. — Gospod Fran Krischke v Bravinu poroča: Od Manitoba pšenice, katero sem jeseni sejal, ni bilo do maja nič viditi, potem je pa naenkrat zrastle, ter je bila brez rje in snetja. — Gospod Jos. Peter v Strassermühl na Bavarskem piše: Manitoba pšenica, katero sem naročil od vas, sem v jeseni sejal in bila je krasna. — Gospod F. Tölle v Kleinenmappe poroča: Od naročenih 5 kgr. pšenice pridelal sem 166 1/2 kgr. zrnja. — Mi ponudimo 100 kgr. Manitoba pšenico z novo vrečo vred za 5 kgr. pošljemo poštne prosto kamor si bodi v Avstriji za 2 glđ.

(54-2)

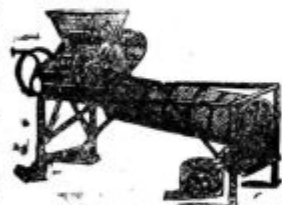
Berger & Co., Kötzschenbroda-Dresden (Sachsen).

Založba tovarne

pri

Franju Detter-ju v Ljubljani

na starem trgu št. 1. nasproti železnemu mostu (v lastni hiši).

Tu se dobivajo najbolj različni kmetijski in drugi stroji in orodja n. pr. mlatilni stroji na vlačilo (Göpel) in na roko slamorezni, šivalni, potem stroji, s katerimi se žito čisti in odbira, dalje malni, ki snajijo, žito trejo (šrotajo) in sadje mečkajo, potem otrgači za koruzo robkati in grozdje obirati, za vino in sadje, smrki (pumpe), dalje tudi trombe za gnojnice; stroji s katerimi se repa in korenje drobi, preproste in dvojne pluge, blagajnice, varne pred tatovi in ognjem, stroje za žetanje in ožemanje po Strakoseh in Bonerjevemu načinu i. t. d.

Kmetovaleci, ki ne morejo precej plačati nakupno vsoto za prekoristne stroje i. t. d., morejo plačati tudi pozneje, na pr. o Vseh svetih, o Božici i. t. d. Imam tudi za kmetijske stroje veččega montérja (mašinista, ki se zastopi na sestavo strojev), ki je v stanu vsak stroj, bodisi, da ga goni človek, žival, voda ali par najboljši sestaviti ter ga prirejiti da dobro gre. To je velike vrednosti za kupca mojih strojev, zlasti ker jih montér skoraj nič ne stoji.

(45-6)

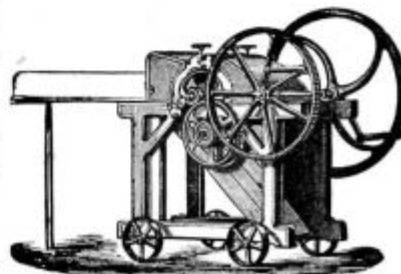
Jaz se tedaj priporočam za prav obilno nakupovanje, svarim pa ob enem gg. gospodarje, da se varujejo kupiti stroje od potovalecev (agentov), kateri so s svojim nepoštenim postopanjem uže marsikatega gospodarja spravili v zadrego. —

Praviloma naj nikdo ne kupi reči, katere ni poprej videl, in če to ni mogoče, vsaj ne od ljudi ali od trdk, katere nihče ne pozna. Z neprevidnem postopanjem je bil uže osleparjen marsikater dober in pošten kmetovalec.

Moj popotnik Ivan Grebenc ima mojo legalizovano, splošno pooblastilo, nanj se morejo kmetovaleci popolnoma zanesti in mu dajati naročila za mene. Drugači pa prosim se pismeno in s zaupanjem na me obrniti.

S spoštovanjem

Franz Detter.

Proti boleznim v vratu,

hripavosti, kašlju, zlasti pri otrocih;

= proti boleznim v želodci in mehurji =

kakor tudi fina namizna kislina voda

je posebno priporočan

(12-17)

koroški rimski vrelec.

Na prodaj pri M. E. Supanu v Ljubljani in pri F. Dolenzu v Kranju

Wilhelm Klenert

prej Klenert & Geiger

I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradcu.

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izborne zalogo:

Vrtno, visokodebelnatih in pritličnih; sadnega drevja, visokodebelnatega in pritličnega ter piramide, špalirje, kordone in enoletne pozlahnitve; divjakov in podlag za pritlikovce; jagodnega sadja; lepotočnega drevja in grmovja, drevja (6-16)

Razpošiljatev pravilno imenovanih cepičev vseh vrst sadja.

Cenike je dobiti zastoj in franko.

Najboljši, najcenejši naj- sigurnejši in najstarejši

GNOJIVO

za sladorno peso, hmelj, trto, krompir, lan, zelenjad, kakor za vse druge rastline

kakor tudi za vsako zemljo je

zgoščeni goveji gnoj

(Engrais de boenf)

Ta gnoj je pripoznan od kmetijskih veščakov, ima zajamčeno vsebino od organskega dušika, fosforove kisline in kalija ter ima v sebi preko 60% organske snovi.

Ta gnoj je iz l. c. kr. izključno prideligovane in patentovane avstro-ogerske tovarne za zgoščeni goveji gnoj v Temešvaru (Bratje Saxl.)

GLAVNA PISARNA: Dunaj, III.; Rennweg Nr. 20/qu.

Uzorec in poučne knjižice se zastoj pošlejo.

Bolezni želodca

in spodnjih telesnih delov, jeter in vranice, zlata žila, zaprtje, vođenica in kronična driska zdravi se najvspešneje s Piccolijevo „Esenco za želodec“, koja je tudi izvrstno sredstvo

proti glistam. Pošilja jo izdelovatelj lekarnar Piccoli v Ljubljani (na Dunajski cesti) proti poštnemu povzetju.

Izdelovatelj pošilja

esenco za želodec

v zabojčkih po 12 steklenic za 1 gld. 36 kr., poštno stroške trpé p. t. naročniki. (11-17)

Posamezne steklenice dobijo se pa razven pri izdelovatelju lekarju PICCOLI-ju „pri Angelu“ v Ljubljani po 10 kr., tudi še pri lekarju Rizzio-ju v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica

Varstvena znamka.

v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica

Nik. Hoffmann,

lovarnar kirurških instrumentov, umetalni, ter orožni kovač in nožar

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti narede (14-16)

Andr. Druškovič

trgovina z železom, mestni trg št. 10,

priporoča po zelo nizki ceni

okove za okna in vrata, storje za štokadoranje, samokolnice, traverze in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi

lepo in močno narejena

štedilna ognjišča in njih posamezne dele.

Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železoliti gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo:

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd. Tudi se dobiva zmerom sveži dovski mavec (Lengenfelder Gyps) za gnojenje polja. (42-9)

PROGRAM

delitve premij za govejo živino

ki bode

v Trebnjem
v ponedeljek 30. septembra 1889.

Slavno c. kr. ministerstvo kmetijstva in slavni deželni odbor kranjski sta na predlog c. kr. kmetijske družbe Kranjske blagovolila dovoliti, da se v Trebnjem za novomeški okraj napravi delitev premij za govejo živino, in sta v ta namen dovolila potrební denar.

Cilj in konec tej razstavi in delitvi premij je:

- Da se živinorejce tega okraja s primerjanjem goved različnih krajev spodbudijo v napredek živinoreje in o njem podučijo;
- da se razvidi vspeh, ki se je vzlasti s pripomočjo državne podpore dosihmal dosegel pri reji naše domače goveje živine;

1. Pravice do premij v Trebnjem imajo vsi živinorejci okrajnega glavarstva **novomeškega**.

2. Do 9. ure dopoldne mora pa vsa živina na mestu razstave biti, in sicer posebej junci, in posebej telice in posebej krave na ograjah privezane. Vsak lastnik mora sam skrbeti, da ima njegova živina hlapca ali deklo, ki živini streže.

3. Živina, katera hoče premije deležna postati, mora najmanj uže pol leta lastnina tistega gospodarja biti, ki jo razstavi. To mora razstavnik dokazati s spričalom svojega županstva.

4. Možje, kateri bodo sodili ob premiranji živine, se izberó po dotičnem predpisniku c. kr. ministerstva kmetijstva in se morajo ravnati po propisih za to določenih.

5. Kdor je premijo dobil, se mora s posebnim pismom zavezati, da bode spolnil vse kar imenovani ministrski predpisnik veleva ter da bode premirano goved naj manje eno leto za pleme obdržal. (52—2)

6. V razstavo se pripuščajo:

junci (biki), ki so $\frac{1}{2}$ do 3 leta stari,
breje telice, ki so najmanj 2 leti stare,
molzne krave, ki so imele eno, dvoje, tri,
štiri ali k večem 5 telet.

Goved smé biti izvirnega Marijadvorskega, Muriškega, Belansko-Pincgavskega plemena in pa mešana domača živina z gorej imenovanimi 3 rodovi ali pa tudi z drugimi žlahtnimi rodovi ali pa tudi čisto domača živina.

7. Za lepo živino so določene premije tako-le:

I. premija (državna) za bike: . . . 30 gld.	V. premija (deželna) za telice: . . . 10 "
II. " (deželna) " . . . 25 "	IV. " " " " " " " 10 "
III. " (državna) " . . . 20 "	I. " " za krave: . . . 20 "
IV. " (deželna) " . . . 15 "	II. " (državna) " . . . 15 "
I. " (državna) za telice: . . . 20 "	III. " (deželna) " . . . 15 "
II. " (deželna) " . . . 20 "	IV. " " " " " " " 10 "
III. " " " " " " " 15 "	V. " " " " " " " 10 "
IV. " (državna) " . . . 10 "	

Od centralnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani 1. septembra 1889.

Ivan Murnik,
predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.